

BUTLLETI D' INFORMACIO CATALANA

Juliol del 1960. Apartat Nacional # 14.81. Bogotà. Rep. de Colòmbia.

"Natural de Catalunya, súbdito del gobierno español", es declarava Josep Sans i Dalmau, en el document de sol·licitud de carta de naturalització el 3 d'agost del 1844.

D'actualitat i dels temps passats. -

El passat mes de maig, l'"amo" (a desgrat de molts) d'Espanya, feu una visita a Barcelona, anunciant, oficiosament, que pensava fer declaracions del més gran interès, particularment en allò que es referia al restabliment de la "Monarquia Española" i, com diríem a casa, " per donar peixet", feu que la seva estada coincidís amb l'anomenat " Desfile de la Victoria", que fa cada any, per tal de commemorar el dia que va proclamar-se "vencedor". També, segons sembla, va atorgar a la ciutat de Barcelona, un " estatuto especial", que dona alguns privilegis, de tipus administratiu, que entrarà en vigència l'any vinent. I va organitzar a l'Estadi del Futbol Club Barcelona, un festival, on hi va fer venir unes 8.000 persones d'"Educación y Descanso" de totes les encontrades espanyoles, perquè cantessin, "en catalán", "La Sardana de les Monges".

I va cedir, a la ciutat de Barcelona, el Castell de Montjuic, però, deixant un "Patronato", format pel "Capitán General", Governador Civil, "Delegado de Hacienda" i alguna altra autoritat del poder central ; de moment, encara queden soldats al Castell, però la ciutat té de fer l'embelliment de la muntanya, fins al dit Castell ; aquesta "cessió", sempre costarà ben cara i, a més, dins del susdit Castell, hi seguirà manant el "Patronato".

Els catalans i molt particularment el barcelonins, s'estaven preguntant, per què l'"amo" es vol fer ben veure. - Serà que haurem de pagar més contribucions ? Serà que pensa fer alguna cessió de bases militars, aquesta vegada als russos ? . Es molt estranya aquesta actitud, ja que mai no hem estat els catalans, gent del seu grat. Sempre que algun rei o "caudillo" espanyol, ens ha afalagat, encara que solament hagi estat un xiquet, ha estat perquè ens vol espremer més fortament.

Farem un parèntesi i copiarem un cas. (Historia de Catalunya", de Ferran Soldevila).

Felip III, l'any 1599, va jurar els privilegis del Principat i hi va celebrar Corts, després de catorze anys de no haver estat aplegades. Va voler afalagar els sentiments dels catalans : el rei i la reina, en el berenar que els fou ofert per la Diputació, es van asseure i van menjar entre els seus vassalls i un altre dia, va recórrer diverses vegades la rúa de cotxes que acostumava a fer-se a la Muralla de Mar i mirava d'atraure's el sentiment popular i la noblesa, donant a aquesta títols i privilegis i nomenant vuitanta cavallers. I esmerça, allà mateix, el copiós donatiu de les Corts, en dons i mercès als particulars.

Semblava que li sobraven recursos, però es trobava de cara a la ruina financiera i amenaçat per guerres. I, en efecte, se'n portà a Madrid, sense signar, les Constitucions i els Capítols que acabaven d'aprovar les Corts ; i, quan després de protestes i gestions, fou aconseguit, per fi, rescatar els documents amb la signatura del monarca, els lletrats de la Diputació hagueren de constatar les modificacions que, malgrat el

jurament reial, hi havien estat introduïdes a la Cort. Aquesta, ja no podia subvenir a l'exhausta Castella.

Francesc Soranzo, Ambaixador Venecià, afirma taxativament: - " El rei no posseeix el cor dels portuguesos, aragonesos, catalans i valencians".

Al cap de pocs dies d'obertes les Corts, quan encara devien ressonar a les orelles dels representants de Catalunya les paraules del jurament i declaracions reials de respecte a les lleis i privilegis (28 de març del 1626) es comença a remoure, altra vegada, la qüestió del "quint": la cinquena part de les rendes dels municipis catalans i delmes i drets d'una casa a cada parroquia, eren així reclamats per la corona.

I així s'arriba al 19 d'octubre del 1629, en que es produeix un combat als crits de "Visca la terra", entre barcelonins i soldats de les galeres d'Espanya, ancorades al port de Barcelona. Afegim l'exacerbació de la misèria regnant, per les males anvades com la del 1631, en que la fam va abatré's damunt Catalunya i els escàndols de les tropes reials entrades al Principat.

S'anaren succeint greuges i contrafurs. Fou negada a la ciutat de Barcelona, jurisdicció per a prendre les mesures necessàries per a combatre la peste que s'havia presentat (1635), nous impostos eren establerts illegalment, sobre els drets de la Generalitat. I, per damunt de totes les contravencions jurídiques, els abusos dels allotjaments i els excessos de la soldadesca, encoratjada, no solament per la impunitat més absoluta, sinó també per l'estímul que encloïen les ordres vingudes de Madrid.

...Però, tornem als temps actuals. El "Gobernador Civil - Jefe del Movimiento", havia donat autorització perquè amb motiu del Centenari de Maragall, es cantés el "Cant a la Senvera"; algú, tres dies abans, va anar a xiular-li les orelles, dient-li que "se trataba de un canto separatista" (són paraules d'ells).

A corre-cuita, va desplaçar el seu exèrcit policíac per tota la ciutat i recorrents els llocs on hi havia exposats els cartells anunciant el concert, hi enganxava un bocí d'esparadrap damunt on estava escrit el nom de la cançó; algunes persones en adonar-se'n, tornaren les localitats, que eren tornades a comprar automàticament.

El dia assenyalat, el "Palau de la Música Catalana", era plé de gom a gom; hi assistia el "Ministro Secretario del Movimiento" i un altra "ministro"; naturalment, molta policia, dins i fora del Palau. El públic, correctament, anava escoltant el concert, però arribat el moment, en que, segons el programa, calia entonar el suprimit "Cant a la Senvera", es posà a reclamar-lo i veient que no se li'n feia cas, el va cantar, plenament i a peu dret.

Gran batibull, cops de la policia, cridòria i més patacades de la policia i fins uns quants estudiants de capella, varen demostrar que sabien on tenien la mà dreta, fent-ne ús valentment. (Un sacerdot, fou increpat: -"Acuérdese de las Checas" ! . Resposta: Ja me'n recordo, jo vaig ésser-hi i el meu pare també, però, això, no té res a veure amb allò!!).

Resultat, de moment: detencions a dojo d'un munt de persones de dins i de fora del Palau i també, a domicili. Sembla que algú va refugiar-se al monestir de Montserrat i d'altres, pogueren passar la frontera. Els detinguts que anaren a parar a la Prefectura de Policia, reberen una gran pallissa i "los agentes" deurién gaudir podent-ho fer i a més, insultaren a "estos mierdas catalanes". (Recordem que En Galinsoga, va dir-ho també públicament). I que no farien aquella gent forastera !?

Tres capellans foren detinguts, però per manament del Bisbe de la Diòcesi, foren alliberats.

De tot això ja n'ha parlat la premsa de Bogotà, fent saber també que el Col·legi d'advocats (3.000 professionals inscrits) ha protestat en forma energica per les brutalitats comeses per la policia. El Degà, és En Josep Maria Pi i Sunyer.

"EL CANT A LA SENVERA"

Al damunt del nostres cants,
Aixequem una Senvera
que ens farà més triomfants.

!Au, companys, enarborem-la
en senval de germandat !
! Au, germans, al vent desfem-la
en senval de llibertat !
Que volei ! Contemplem-la
en sa dolça majestat !

Oh bandera catalana !
nostre cor t'és ben fidel :
volaràs com au galana
pel damunt del nostre anhel :
per mirar-te, sobirana
alçarem els ulls al cel.

I et durem arreu enlaire,
et durem i tú ens duràs :
voleiant al grat de l'aire,
el camí assenvalaràs.
Dóna veu al teu cantaire,
llum als ulls i força al braç.

Joan Maragall.

Retallem de la revista "Visión" del 17 de juny :

" Cant a la Senvera". Madrid. " Lamento profundamente la represión y tortura infligidas a jóvenes católicos detenidos durante el concierto del Orfeo Català" . Así dice, en parte, la protesta enviada al generalísimo Franco por Monseñor Aurelio Escarré, Abad de Montserrat y figura venerada por los 3.000.000 de católicos catalanes, quien se quejó por la brutalidad demostrada por la policia franquista durante la visita de Franco a Barcelona.

Los hechos ocurrieron cuando se realizaba un concierto del Orfeo Català para conmemorar el centenario de la muerte del poeta catalán Juan Maragall. En gesto de amistad hacia los catalanes, dias antes del mismo, Franco habia presidido unos actos en honor del poeta. El concierto debió de haber sido el acto principal de la visita de Franco y hasta se dijo que por primera vez desde 1939 el gobierno autorizaria la entonación del himno a la bandera catalana "Cant de la Senvera".

Esto fué prohibido a última hora, lo que provocó protestas y gritos. Muchos de los presentes, de pie, entonaron el himno . Fue entonces cuando la policia franquista obró con toda brutalidad arrestando a numerosas personas. Así, la visita de Franco a Catalunya que tenia por objeto granjearse la buena voluntad de los catalanes, fracasó miserablemente.-

MANUEL CARRASCO I FORMIGUERA

- Afusellat a Burgos (Espanya) el 9 d'abril 1938. -

Llibertat, Justícia Social, CATALUNYA, Europa, Democràcia.

FIDELS AL SEU TESTIMONIATGE, s'adrecen a tots els catalans, el nombrós grup que segueix els seus ideals, demanant-los que vulguin unir-se per tal de realitzar en comú aquesta gran tasca de justícia social i de recobrament de la nostra Patria.

I afirmen :

- Hem proclamat i encarnat sempre el seu ideal, en plena tragèdia de Catalunya.
- Reafirmem la nostra confiança en l'esdevenidor d'una Catalunya lliure i democràtica, fidel a l'esperit federalista i a la seva vocació europea.
- Acollim l'exigència del jovent:
NO a qualsevol política d'abandonament vers el règim totalitari opressor del nostre poble.
NO a qualsevol mística totalitària del líder o del Partit Únic.
NO a l'explotació de l'home per l'home i a l'economia de profit.
NO al retorn a l'escena política dels homes que perderen el cap en moments decisius de la nostra història.

CATALANS ! Tingueu present que COMUNITAT CATALANA DE COLOMBIA manté una unió constant entre tots els patriotes de l'exterior, col·labora en els Premis dels Jocs Florals de cada any, subvenciona també un Premi de l'Institut d'Estudis Catalans i per aquestes i altres despeses, cal un ajut de tots. Inscriviu-vos a COMUNITAT CATALANA DE COLOMBIA o formeu una Delegació. A Bogotà, Ap. Nal. # 14.81. -

I Humor. - Un català es troba amb un amic i s'entaula el diàleg següent:

- Que no saps que el Franco ha dissolt la seva guàrdia mora ?
- Sí ! I per qui la reemplaçarà ?
- Pel Mossos d'Esquadra.
- I ara !! Per què ?
- Perquè Catalunya ara és la única colònia que li queda.

Comentaris a la Història de Colòmbia, amb motiu del seu
SEXQUICENTENARI DE LA INDEPENDÈNCIA.

pel Sr. Miquel Fornaguera.

D; un retall de la "Història de Catalunya" de Ferran Soldevila :
" La més trista de totes les exclusions que la política dels Reis Catò-
lics va perpetrar, la més funesta per a Catalunya - i també per a Es-
panya - fou la que va impossibilitar de relacionar-se i de comerciar di-
rectament amb el Nou Món els pobles peninsulars més ben dotats per a les
empreses marítimes i mercantils, els qui ja tenien una tradició i una ex-
periència, els qui podrien haver bastit un imperi comercial com el que
havia bastit Catalunya a l'Edat Mitjana i subsistiria en part fins al co-
mençament del Segle XVIII, o com el que bastirien Anglaterra i Holanda.

De bon començament, per voler reial, o sigui d'Isabel, sols als nadius
castellans fou permès de passar a Amèrica.

Això ho testimonien terminantment, cronistes com Oviedo i Herrera, i
així ho estableix Isabel mateixa en els passatges del seu testament, on
no solament declara que les Illes i Terra Ferma del Mar Ocea, descobertes
o per descobrir, guanyades o per guanyar, han de restar incorporades als
Reialmes de Castella i Lleó, sinó que mana que solament els naturals dels
dits regnes puguin anar a les Indies i aprofitar-se'n i que exclusivament
als regnes castellans arribi tot allò que en vingui.

Poques vegades l'abasegador nacionalisme castellà s'ha mostrat tan viu.

No fou sinó per mercè especial, com diu Oviedo, que alguns súbdits de
la Corona Catalano-Aragonesa van poder passar al Nou Món i comerciar-hi.
No fou sinó després de morta Isabel que les facilitats per al passatge
d'aquells súbdits augmentaren. I Carles I llevà, probablement per poc de
temps, la prohibició que impedia als seus súbdits no castellans de passar
a Amèrica (1526) i Felip II declarà estrangers els regnes d'Indies, sense
dret a estar-hi ni residir-hi, els qui no fossin naturals dels seus regnes
de Castella, Aragó, Lleó, València, Catalunya i Navarra i els de les Illes
de Mallorca i Menorca (1506). Tanmateix, malgrat aquest text legal, els
dubtes i àdhuc les opinions contràries van subsistir i a mitjan del Se-
gle XVII, un erudit tan eminent com Solórzano Pereira, membre del Consell
d'Indies, creia que, legalment, sols els súbdits dels regnes de Castella
i Lleó, podien passar i comerciar a les Indies, i que si hi passaven ara-
gonesos i altres, era per la força del costum, no perquè jurídicament po-
guessin fer-ho.

Aquest, però, no és sinó un aspecte de la qüestió, el menys important
des d'un punt de vista nacional. En altres aspectes, els catalans esti-
gueren, jurídicament - i més encara de fet - en situació d'inferioritat
fins el Tractat d'Utrecht (1713) en què Felip V a canvi dels privilegis
catalans que els plenipotenciaris abandonaven a la seva destrucció, con-
cedia als catalans els privilegis dels castellans i els estadistes euro-
peus pensaven especialment, no sense motiu, en les possibilitats que això
obria per a Catalunya a Amèrica.

Així no és estrany que fins el Segle XVIII no comenci a haver-hi algun funcionari català a les colònies. Però encara després del Tractat de Utrecht hagué de passar més de mig segle (fins el 1778) perquè els catalans aconseguissin allò que una sàbia i justa política hispànica els hauria concedit des del primer moment : la llibertat del comerç transatlàntic per a llurs ports. Aquesta era la llibertat essencial. Ara bé; això era impossible.

No havia estat des d'arran de la descoberta i no fou fins al cap de tres segles, per als països catalans : Cádiz de primer, Sevilla tot seguit (1503), van tenir, per voler dels Reis Catòlics, el monopoli del comerç amb Amèrica. Una de les finalitats del monopoli era tenir un control estret per part de la Corona. No cal dir com el resultat fou el resultat fou perjudicial per a tothom : per a les Colònies, per a la metròpoli, per al comerç i també per a la Corona.

L'exclusió dels catalans del tràfic amb el Nou Món, fou tant més injusta que l'expedició de la descoberta s'havia fet amb l'intervenció entusiàstica i decidida de personatges de la Corona Catalano-Aragonesa : de l'escrivà de ració Lluís Santàngel, del secretari de Ferran II, Joan de Coloma, del seu cambrer Joan de Cabrero i del tresorer Gabriel Sánchez. Fou, segons el testimoni del propi descobrir, Joan de Coloma, (nat a Borja de pare empordanès) i ensems amb Fra Joan Pérez, va concertar-lo amb els Reis Catòlics. Fou el valencià Santàngel qui va decidir l'esperit vacil·lant d'Isabel i fou ell qui va avençar 1.140.000 maravedisos que es necessitaven per enllestir l'expedició, " per al oagament de les caravel·les que Ses Alteses manaren anar d'estol a les Índies i per a pagar a Cristòfor Colom que va en dit estol " .

Sens dubte ni l'escrivà de ració ni els seus companys no van pensar que treballaven exclusivament per a Castella ; degueren creure que treballaven també per als regnes catalano-aragonesos. Tanmateix, ja la butlla aconseguida pels Reis Catòlics del Papa Alexandre VI (3 de maig 1493) indica taxativament que les noves terres són per als Reis Catòlics de Castella i Lleó i la reina Isabel, en el seu testament, fa arrencar d'aquesta butlla la incorporació del Nou Món a la corona de Castella.

- - - - -

Algunes dades que donen força a l'exposició feta i que reflexen l'aplicació de les disposicions esmentades.

D'un estudi de Cristóbal Bermúdez Plata :

De 7.641 fitxes d'emigrants que passaren a les Índies, entre els anys 1509 al 1534, se'n pogueren classificar solament 121, pertanents al Reialme de la Corona d'Aragó, detallats així : Saragossa, 34 ; València, 20 ; Barcelona, 17 ; Girona, 15 ; Mallorca, 11 ; Terol, 10 ; Tarragona, 5 ; Alacant, 4 ; Castelló, 2 ; Osca, 2 i Lleida, 1.

L'historiador Pérez Bustamente, arriba també a la mateixa conclusió.

Henrique Ureña estudia la població i conquesta de Mèxic i deixa establert que la gent que hi va arribar de la Corona d'Aragó, era provinent de : 19 d'Aragó, 6 de Catalunya, 2 de Mallorca i 1 de València. Total : 28.

Referent a Xile, diu : València, 12 ; Catalunya, 8, Aragó, 7 i Mallorca, 2. Total : 29.

Alguns noms de catalans que vingueren a Colòmbia, abans i després de la prohibició i que col.laboraren en la Independència o en el desenvolupament de la Nació .

"Catalán". - Aquest apel.latiu es troba sovint, abans d'esmentar el nom de l'interessat "El Catalán Juan Duc...." , el "Catalán José Basora...." .

En el fulletó de Moisés de la Rosa, " Los Conquistadores de los Chibchas", treball que fa referencia als personatges que pel 1538, arribaren a Nova Granada, amb l'"Adelantado" Jiménez de Quesada, s'esmenta, sense el nom a "El Catalán", que va en l'expedició, com a "aventurer".

Josep Mas. - A les " Crónicas de Bogotá", de l'escriptor Ibáñez, trobem aquest jesuïta, català, com a fundador del primer convent, a Santa Fe, l'anv 1545 , mol aprop d'on avui es troba l'Església de "Las Nieves".

Sant Pere Claver. - Al peu del primer retrat publicat del Sant (anv 1666) s'hi llegeix : " El V.P.P. Claver, Catalán, de la Comp. de Jesús " De forma que el nom, autèntic i també lògic, és C l a u e r (ofici de qui fa claus). Nat a Verdú el 26 de juny del 1580. Es Apòstol dels Esclaus i tot Colòmbia el venera, ja, com a un Sant Nacional. Observem-hi que es fa constar en el dit retrat la seva nacionalitat.

Joan Orpí. - o " El catalán Juan Urpín " com l'anomena el geògraf Co-dazzi, fou qui, segons aquest darrer personatge, va fundar la ciutat de Barcelona a Veneçuela l'anv 1637, llar de valents patriotes de cognoms catalans.

Pare Julià. - El primer geògraf de Colòmbia, que va escriure a mitjans del Segle XVIII el llibre " La Perla del Caribe ", història i geografia del "Rio Grande de la Magdalena" .

Mossèn Josep Medard Bonafont. - Capdill de la revolució de "Los Comuneros" que fou desterrat a Riosucio (Caldas). El savi francès Boussingault l'elogia moltíssim en les seves memòries.

Josep Miquel Pev. - Qui, segons un cronista, fou " el brazo de la Revolución, así como Acevedo Gómez, fué el alma" . Va merèixer els honors d'ésser penjat, esquarterat i cremat, pel " Pacificador Morillo".

De la mateixa forma que a Catalunya, ho foren els patriotes catalans, el general Josep Moragues, Jacint Vilosa i d'altres tants.

A l'Acta d'Independència de Cartagena , hi figuren els noms, netament catalans de Ramon Ripoll, Josep

Casamajor i el Canonge Marimón.

Borràs i Salom. - Altres dos cognoms, netament catalans, que intervenen en la Batalla de Pombo, el 1822 i que ja no abandonen el Libertador. El primer d'ells, comanava el " Batallón de la Muerte".

Joan Sardà. - Parcelóni, militar valent, que després de la campanya de Rússia amb Napoleó, va passar a Mèxic a lluitar per la independència, d'on va venir a Colòmbia, assistint a totes les campanyes prop de Bolívar.

Miquel Buc. - General del primer període de la Independència, governador del Chocó, afusellat a Bogotà, l'octubre del 1816, pel "Pacificador" Morillo.

Ricard Joan Buc. - Fill de l'anterior, en el bloqueig de Cumanà, Barcelona i Puerto Cabello, figurarà com a capità de fragata.

Josep Basora. - Es feu amo a Puerto Cabello, de l'únic bergantí de guerra que hi havia i el va posar a disposició dels patriotes i va reconèixer la Junta de Caracas.

Manuel Gual. - Fou instigador de la conspiració España - Gual, a Caracas. El 1826, organitza el Primer Congrés Panamericà reunit a Panamá, portant la representació de Colòmbia, com a Ministre. Fou l'home de tacte i de confiança de Bolívar i qui va dictar el tractat amb el General San Martín.

Josep Sans i Dalmau. - Nat a Altafulla el 1800. En sol·licitar la seva carta de naturalització, el 3 d'agost del 1844, al President de Nueva Granada - que li fou concedida per conducte de la governació de la província de Cartagena - segons documentació oficial, declara ésser "natural de Catalunya, súbdito del gobierno español". Va ocupar molts càrrecs, entre ells, capità de milícies, elector pel seu districte, Alcalde principal de Sabanagrande, diputat suplent i President de la Junta d'Apel·lació i de la d'Agricultura.

Aquí podríem fer constar també que el Dr. Joan Solé i Pla, President del Parlament de Catalunya, ja en els nostres temps, quan va demanar quins requisits s'exigien per a naturalitzar-se colombià, va acceptar immediatament, ja que se li demanava solament que renunciés a la ciutadania espanyola, cosa que era plenament del seu grat.

En els nostres dies, els cognoms catalans són ja prou coneguts, de la mateixa forma que les seves actuacions, en tots els camps de les activitats colombianes.
